

TÜRKİYE’NİN BATI TRAKYA TÜRKLERİ POLİTİKASI

ÖZET

Batı Trakya’nın tarihi M.Ö 2000’li yıllara dayanmaktadır.O dönemden beri üzerinde yaşanan bir bölge olan Batı Trakya’nın en eski halkı ise Hint-Avrupa kökenli bir halk olan Trak’lardır.Batı Trakya bölgesi Meriç Nehri ile Türkiye’den ayrılmaktadır. Günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde bulunmaktadır.Bölgede yaklaşık 150.000 Müslüman Türk yaşamaktadır.Türkiye’nin Batı Trakya için izlediği politikayı incelediğimizde oldukça mantıklı ve dengeleri bozmayacak bir tutum izlediğini görmekteyiz.Türkiye hem Yunanistan ile ilişkilerini zedelemeyecek hem de Batı Trakya Türklerini yalnız bırakmayacak bir politika uygulamaktadır. Batı Trakya Türk Azınlığı ise Türkiye’yi “garantör” ülke olarak görmektedir.

Anahtar Kelimeler : Türkiye, Yunanistan,Batı Trakya Türkleri, Azınlık, Dış Politika.

ABSTRACT

The history of Western Thrace dates back to 2000 BC. The oldest people of Western Thrace, a region that has been inhabited since then, are the Thracians, who are of Indo-European origin. Western Thrace region of Evros River is separated from Turkey. Today, about 150,000 Muslim Turks live in the region. When we examine the policies of Western Thrace for Turkey, we see that quite logical and watch attitude will disrupt the balance. Turkey will undermine both exist related to both Greece is implementing a policy that will not leave alone the Turks of Western Thrace. The Western Thrace Turkish Minority of Turkey as a "guarantor" is seen as the country.

KeyWords : Turkey, Greece , Western Trace Turks ,Minority,Foreign policy.

GİRİŞ

19. yüzyıldan itibaren uluslararası ilişkiler alanına girmeye başlamış olan azınlık, 20. yüzyılda da uluslararası metinlerin temel kavramlarından biri haline gelmiştir. Azınlıklar pek çok uluslararası antlaşmalarda, anayasalarda korumaya alınmıştır. Artık azınlık hakları postmodern çağın vazgeçilmez unsurudur. Azınlıklar ülkeler arasında etkileşimin de aracı olmuşlardır. Devletlerin birbirlerine karşı yürüttükleri politikalarda soydaş azınlıkların da etkisi söz konusudur. Devletler ilgili ülkeye karşı geliştirdikleri, yürüttükleri politikada soydaş azınlıkları dikkate almadan hareket edememektedir. Akılcı olanı da budur. Ancak azınlıklar bir taraftan iki devletin dostluk ilişkileri geliştirmesine katkıda bulunabilirken, diğer taraftan da iki devletin ilişkilerinin gerginleşmesinin nedeni olabilmektedir. Bulgaristan'daki Türk azınlığı birinci duruma, Yunanistan'daki Türk azınlığı da ikinci duruma örnek teşkil edebilecek mahiyettedir.

Devletlerin azınlıklara karşı uygulamaları genellikle ya kolaylaştırıcı veya kısıtlayıcı olmaktadır. Azınlıkların hayatlarını kolaylaştırmak ve zorlaştırmak daha çok devletin ve toplumun uygulamalarına bağlıdır. Toplumun olumsuz tavrı düşmanlıkların belirgin olduğu halklarda daha fazla söz konusu olabilmektedir. Yunan devletinin ve toplumunun Türklere karşı tutumu bu türden bir tutum olarak gözükmemektedir. Soydaş azınlıklar bir devletin diğer devletteki gözü kulağıdır. Bu nedenden dolayı olsa gerektir ki, Yunanistan'daki Türk azınlığı zaman zaman Türkiye'nin doğal casusları olarak telakki edilmiştir. Türkiye'nin B. Trakya Türk azınlığı ile ilgilenmesi -Türkiye hiçbir zaman B. Trakya Türk azınlığını irredentist politikalara tabi tutmamış olmasına rağmen- Yunanistan tarafından hep bir şüpheyle karşılanmış ve rahatsızlık uyandırmıştır. Bu çalışmada, Türk-Yunan ilişkilerinde bir azınlık olarak Türklerin işlevinin ne olduğu, ne olması gerektiği irdelenmekle birlikte, temel konu Türklerin sorunlarıdır. Türklerin sorunlarının Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı davranışlarından kaynaklandığından hareketle çalışmanın

sorunsalı, Yunanistan'ın B. Trakya Türklerine yönelik hukuk dışı uygulamalarının “Yunanlaştırma/asimilasyon” amacı taşıyıp taşımadığıdır¹.

Çalışmamız toplam 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümünde; Batı Trakya Bölgesini ve bu bölgenin sorunlarını ve orada yaşayan Müslüman-Türk azınlığın haklarından, bu hakları kullanmalarında karşılaştıkları sorunları ele alacağız. Çalışmamızın ikinci bölümünde ise Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan ilişkilerin Batı Trakya'da yaşayan Müslüman-Türk azınlığa yansımalarını örnekler ile ele alacağız. Çalışmanın son ve üçüncü bölümünde ise kronolojik bir sıralamayla Türkiye'nin Batı Trakya Politikasını dönemler halinde incelemekteyiz.

.Bu çalışmada ele alınan kaynaklar, bu konu hakkında çalışılmış tezlerden, makalelerden,kitaplardan ve ilgili internet web sitelerinden alınmıştır.

¹ Toprak, Serap, “Türk-Yunan Siyasi İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu”,DergiPark,Haziran,2014.

1.BÖLÜM

1.BATI TRAKYA BÖLGESİ

Batı Trakya, coğrafi bir bölgenin adıdır.Günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde bulunmaktadır.Yunanistan'nın Kuzey-Batısında bulunmaktadır.Bölge İdari açıdan Dedeağaç,Gümölcine ve İskeçe olmak üzere üçe ayrılmıştır.Bölge 8.578 kilometre karelik bir yüzölçümüne sahiptir. Batı Trakya bölgesinde yaklaşık 150.000 Müslüman Türk yaşamaktadır.Bulgaristan sınırına paralel uzanan dağlık kesimde “Yasak Bölge” bulunmaktadır.Yasak bölgede yaşayan 40-50 bin civarında Türk yaşamaktadır.Burada yaşayan halkın dış dünya ile bağlantısı yok denecek kadar azdır².

Batı Trakya bölgesi İstanbul'dan daha önce fethedilmiştir.Batı Trakya'nın Türkler tarafından fethedilmesi,1363 yılında gerçekleşmiştir.Bölgede 550 yıllık Türk yönetim ve hakimiyeti vardır.Hakimiyet, Birinci Balkan Savaşlarında Osmanlı Devleti'nin yenilmesi sonucunda bitmiştir.29 Eylül 1913'te Bulgaristan ile imzaladığı İstanbul Anlaşması ile batı Trakya'yı resmi olarak Bulgaristan'a bırakmıştır.Birinci Dünya Savaşında Bulgaristan'ın müttefikler tarafından yenilgiye uğratılması sonucunda Batı Trakya, Fransa ve Yunanistan tarafından işgal edilmiştir.27 Kasım 1919'da imzalanan Neuilly Antlaşması ile Batı Trakya'nın yönetimi müttefik devletlere geçmiştir³.

Lozan Anlaşması'nınilgili hükümleri ile Batı Trakya Türk Azınlığı, özel azınlık haklarına sahip olmuşlardır.Bu hükümler doğrultusunda masraflarını karşılamak suretiyle dini ve sosyal hayır kurumları ile eğitim ve öğretim kurumları açabilirler.

² Batı Trakya Azınlığı, “İnsan Hakları ve Belgeleri”, Batı Trakyalılar Derneği, Şafak Matbaası, Ankara.

³ Oran, Baskın, “Batı Trakya'daki Müslüman Türk Azınlığı”, Türk Yunan uyumsuzluğu, Metis Yayıncılık, İstanbul, 1980.

Bu kurumları işletme, denetleme ve bu kurumlarda kendi anadillerini kullanma hakkına sahiptirler⁴.

Lozan Anlaşması sonrasında Batı Trakya Türk azınlığının durumu ise Türkiye ve Yunanistan ilişkilerine bağlı olarak şekillenmiştir. Türkiye ve Yunanistan arasında diplomatik ilişkilerin iyi gittiği dönemde Batı Trakya Türkleri azınlık hukukundan doğan haklarını daha rahat kullanırdı. Fakat ilişkilerin gerginlik dönemlerinde Yunanistan hükümetlerinin baskılarına ve yıldırma politikalarına maruz kalmışlardır⁵.

1.1 Batı Trakya Müslüman-Türk Azınlığı

Bölge Gümülcine, İskeçe ve Dedeağaç şeklinde üç vilayete sahiptir. Bunlardan ortada yer alan Gümülcine %50'den fazla Müslüman-Türk nüfusuna sahiptir. İskeçe'de ise Türkler %35-%40 oranı arasındadır. Dedeağaç bölgesinde ise Türkler %10'un altında bulunmaktadır. Batı Trakya'da bulunan Müslüman-Türk azınlığı incelerken orada yaşayan azınlık halkın din özgürlüğü, mülkiyet hakkı, seçme ve seçilme hakkı, eğitim hakkı gibi olan sosyal haklarını ele almak gerekmektedir⁶.

1.1.1. Din Özgürlüğü

Yunanistan laik olmayan ve yarı-teokratik bir devlet olarak tanımlanabilir. Yunanistan'ın ulusal kimliğinde Ortodoksluk merkezi bir konumda yer almaktadır. Bunun sonucu olarak dinsel inanç, kurum ve pratiklerin devlet yönetiminde ve toplumsal yaşamda belirgin bir ağırlığı bulunmaktadır. 1975 tarihli Yunan Anayasasında "Yunanistan'daki üstün din olarak tanımlanan Ortodoks

⁴ Börklü, Yılmaz, Meşkure, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Takip Ettiği Dış Türkler Politikası", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya, 1999.

⁵ Öksüz, Hikmet, "(Batı Trakya Türkleri (Makaleler))", KaraM Yayınları, Çorum, 2006.

⁶ Bekir Yüksel Hoş, "Balkanlarda Türk Azınlığı Ders Notları", Trakya Üniversitesi, Balkan Araştırma Enstitüsü, Edirne, 2018.

Hristiyanlığın ve onun temel kurumu olan Doğu Kilisesinin siyasal/yönetmel kurum ve uygulamalar üzerindeki güç,etki ve belirleyiciliğini saptamak mümkündür”⁷.

Batı trakya’da Müslüman-Türk azınlığının dinsel ve toplumsal yaşamında en önemli uluslararası bağıt 1913 yılında imzalanan Atina Sözleşmesidir. Bu sözleşme Müslüman azınlığın hakları ve cemaatlerin yönetimi konusunda önemli düzenlemeler getirmiştir. Sözleşmenin 11. Maddesine göre Yunanistan’da yaşayan Müslümanlar ile dinsel liderleri arasındaki ilişkilere karışılmayacaktır. Ayrıca her müftü kendi seçim bölgesinde Müslüman seçmenlerle seçilecektir.Ek olarak Atina başmüftülüğüne ise Yunanistan’daki tüm müftülerin toplanarak seçecekleri üç aday arasından Yunan kralınca atama yapılacaktır.Yine aynı maddeye göre müftülerin Müslümanlar arasında evlenme, boşanma, vesayet ve veraset konusunda ise taraflar aralarında anlaşarak sorunları müftüye götürebilirler.Fakat müftünün verdiği karara karşı Yunan mahkemelerine başvuru yolu açıktır⁸.

1985 yılından itibaren müftülükler konusunda sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Gümölcine müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi 2 Haziran 1985 yılında vefat etmiştir. Bunun üzerine Gümölcine Valiliği ise Rüştü Ethem’i müftü olarak atamıştır. Fakat bu durum azınlığın tepkisine yol açmıştır. Çünkü azınlık,çok uzun yıllardır müftülük başkatipliği göreviyle cemaatin güvenini kazanmış olan Hacı Halil Efendi’nin müftü olmasını istemiştir⁹.

2000’li yıllara geldiğimizde Yunanistan’ın azınlık konusundaki baskıları arttığından, bu azınlıklara uyguladığı politikalarda yumuşama gözlemlenmiştir. Bu süreç Batı Trakya Müslüman-Türk azınlığına da olumlu bir şekilde yansımıştır.Azınlıklara olan baskının nispi olarak azaldığını söylemek mümkündür. Genel olarak değerlendirildiğinde ise Yunanistan’ın din ve vicdan özgürlüğü konusundaki tutumuna dlaylı ihlal demek mümkündür. Yunanistan’ın bu

⁷ Aykoç,Emre, “ Türkiye ve Yunanistan’ın Azınlık Politikaları: İkili ilişkiler, Ulusçuklar ve Azınlık Hakları Ekseninde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , Doktora Tezi, İstanbul,2009.

⁸ Aykoç,Emre, “ Türkiye ve Yunanistan’ın Azınlık Politikaları: İkili ilişkiler, Ulusçuklar ve Azınlık Hakları Ekseninde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , Doktora Tezi, İstanbul,2009.

⁹ Oran,Baskın, “Batı Trakya’daki Müslüman Türk Azınlığı”, Türk Yunan uyumsuzluğu, Metis Yayıncılık,İstanbul,1980.

davranışlarının Yunan hükümetinin azınlığa ait cenazelere, mezarlıklara ve diğer idn kurumlarına saygı göstereceği ve tam bir koruma sağlayacağı hükmünü getiren Lozan Barış Antlaşması'nın 42/3 ve Yunan Sevr'nin 14. Maddesine aykırı olduğu belirtmek gerekir¹⁰.

1.1.2. Seçme ve Seçilme Hakkı

Toplumsal haklar arasında, kuşkusuz en önemli hak seçme ve seçilme hakkıdır. Bu hak ve özgürlüklerin, azınlıklar açısından daha geniş bir kapsam ve çerçeveye sahip olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda seçme ve seçilme hakkı ile örgütlenme özgürlüğünün, azınlığın, çoğunluk bireyleri ile birlikte ve onlarla eşit biçimde ülke yönetimine katılma, siyasal faaliyette bulunma, dernek ve partiler kurma ve bunlara üye olma gibi “negatif hakları” yanında, azınlığın kendi örgütlenmesine ilişkin kurumlar kurma, bunların yönetimine katılma veya yönetimini belirleme gibi sadece azınlık mensuplarına tanınmış olan ve azınlık kimliğinin korunmasına ve sürdürülmesine yönelik “pozitif hakları” da kapsamına aldığı söylenebilir.

Genel olarak Yunanistan'ın, Batı Trakya'da bulunan Müslüman-Türk azınlığına karşı seçme hakkı konusunda ve bu hakkın kullanımına müdahale etmediğini hatta kısıtlama getirmediğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda genel ve yerel seçimlerde azınlık mensuplarının hem seçmen olabilmesi hem de seçme hakkını kullanmaları konusunda önemli bir engel çıkarılmamıştır¹¹.

1.1.3 Mülkiyet Hakkı

Özel mülkiyet, liberal demokratik bir siyasal/toplumsal sistemin temelinde yer alan en önemli unsurlardan biridir. Dolayısıyla bu sistem içerisinde özel bir konuma

¹⁰ Aykoç, Emre, “ Türkiye ve Yunanistan'ın Azınlık Politikaları: İkili ilişkiler, Ulusçuklar ve Azınlık Hakları Ekseninde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , Doktora Tezi, İstanbul, 2009.

¹¹ Bekir Yüksel Hoş, “Balkanlarda Türk Azınlığı Ders Notları”, Trakya Üniversitesi, Balkan Araştırma Enstitüsü, Edirne, 2018

sahip olan mülkiyet hakkı da en başta gelen kişisel/ekonomik haklar arasında yer almaktadır. Azınlık hakları bağlamında değerlendirildiğinde, mülkiyet hakkının negatif haklar arasında yer aldığı, diğer bir deyişle, tüm yurttaşlara tanınan bu haktan, azınlık mensuplarının da eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması esasları çerçevesinde yararlandığı söylenebilir¹².

Mülkiyet hakkında ilişkin ihlaller, Batı Trakya Müslüman-Türk azınlığının uzun yıllar boyunca ve yoğun biçimde şikayet ettiği konuların başında yer almıştır. Yunanistan, azınlığın hem yaşam hem de geçim olanaklarını kısıtlamıştır. Yunanistan'ın bu alanda uyguladığı politikaların, gerek uzun bir zaman diliminde geçerli olması gerek büyük bir bölümünü doğrudan ve dolaylı bir biçimde etkilemesi nedeniyle yaygın bir nitelik gösterdiği ve azınlığa yönelik baskı ve ayrımcılığı somut bir biçimde ortaya koyduğu söylenebilir. Anayasa'da ve ilgili yasalarda Mülkiyet Hakkının kullanımına ilişkin olarak azınlık aleyhine ayrımcı bir hüküm bulunmamıştır¹³.

Yunanistan'ın bu uygulamaları, 1990'lı yılların başından itibaren uluslararası toplumun da dikkatini çekmeye başlamıştır. AB Konseyi, bu uygulamaların Avrupa Birliği'nin insanların, hizmetlerin ve sermayenin hareket özgürlüğü ve aynı zamanda mülkiyet hakkı ile ilgili normlarına aykırı olduğu yönünde karar almış ve Luxembourg Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme de bu uygulamayı "Roma Anlaşmasının 52. maddesine aykırı bulmuştur"¹⁴. Bunun üzerine Yunanistan 31 Ağustos 1990 tarihinde yeni bir yasal düzenleme yapmış ve 1366 sayılı yasayı kaldırarak 1892 sayılı yasayı yürürlüğe sokmuştur. Eski yasa gibi bu yeni yasa da bölgede taşınmaz mal alım-satımını komisyonların iznine bağlamışsa da, Yunanistan'ın özellikle 1991'den sonra bu konudaki tutumunu önemli ölçüde değiştirdiği görülmektedir. Bu çerçevede komisyonlara başvuranlara gerekli izinler, ayrımcılık yapılmaksızın verilmeye başlanmış ve böylece azınlık mensuplarının taşınmaz mal edinimi tekrar mümkün hale gelmiştir. Bu bağlamda, 1990 sonrası

¹² Cebecioğlu, a.g.e., s. 77.

¹³ Oran, Türk-Yunan..., s. 138.

¹⁴ Mandacı ve Erdoğan, a.g.e., s. 20.

süreçte bu konudaki ihlallerin ve buna bağlı olarak azınlığın Şikayetlerinin önemli ölçüde azaldığı söylenebilir¹⁵.

1.1.4 . Eğitim ve Öğretim Hakkı

Toplumdaki hakim inanç, değer, bilgi, kural ve sembollerin aktarımı olarak tanımlanabilecek olan eğitim, kişilerin bireysel gelişiminin sağlanması yanında, grup kimliğinin ve kültürünün korunması, sürdürülmesi, iletimi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gibi oldukça önemli toplumsal ve kültürel işlevlere de sahiptir. Bu bağlamda eğitim hakkı da en önemli sosyal ve kültürel haklardan biri olarak belirmektedir. Azınlıklar açısından değerlendirildiğinde, eğitim hakkının daha geniş bir içeriğe sahip olduğu; azınlık mensuplarına çoğunluk bireyleri ile eşit bir biçimde tanınan negatif haklar yanında, sadece azınlığa tanınan ve azınlık kimliğinin korunmasına ve sürdürülmesi amacına yönelik olan pozitif hakları da kapsamına aldığı söylenebilir. Diğer bir deyişle, eğitimin ulusun tüm bireyleri ile birlikte azınlık için de bir hak olarak tanınması ve/veya zorunlu tutulması azınlığın sahip olduğu eğitim haklarının negatif hak boyutuna, kendi okullarını kurma, yönetme ve denetleme ile kendi dilinde eğitim yapma hakkı ise pozitif hak boyutuna işaret etmektedir¹⁶.

Yunanistan'da eğitim hakkı Anayasanın 16. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Bu maddenin 1. fıkrası ile sanat ve bilim, araştırma ve öğretimin özgür olduğu belirtilmiş ve bunların gelişimi ile desteklenmesinin devletin bir yükümlülüğü olacağı öngörülmüştür. Maddenin 2. fıkrasına göre devletin temel görevlerinden birini oluşturan eğitimin amacı, Yunanlıların moral, entelektüel, mesleki ve fiziksel eğitimlerini sağlamak, ulusal ve dinsel bilinçlerini geliştirmek ve özgür ve sorumlu yurttaşlar olarak yetişmelerini temin etmektir. 3. fıkra ile zorunlu eğitimin 9 yıldan az olmayacağı, 4. fıkra ile ise devlet tarafından sunulan eğitimin tüm kademelerde ücretsiz olduğu hükme bağlanmaktadır. Anayasanın 4/1. maddesi tüm Yunanlıların yasa önünde eşit olduğunu hükme bağladığından, Anayasanın 16. maddesindeki

¹⁵ Aykoç, Emre , a.g.t..., s. 442.

¹⁶ Oran, Türk-Yunan..., s. 150.

haklar, Batı Trakya Müslüman-Türk azınlığının eğitim alanındaki negatif haklarını oluşturmaktadır. Azınlığın bu alandaki pozitif hakları ise esas olarak Atina Antlaşması'na Ekli 3 Numaralı Protokolün 15. maddesi ile Lozan Antlaşması'nın 40. ve 41. maddelerinde yer almaktadır. 3 Numaralı Protokolün 15. maddesine göre, Yunanistan'da var olan Müslüman okulları tanınacak ve gelir kaynaklarına saygı gösterilecek; yeni okulların kurulmasına izin verilecek ve bu okullarda eğitim, resmi program ile düzenlenmesi ve Yunanca öğretimi zorunlu olmak şartıyla, Türkçe yapılabilecektir. Lozan Barış Antlaşması'nın 40. maddesine (ve aynı zamanda Yunan Sevri'nin 8. maddesine) göre, azınlığın, giderlerini kendisi karşılamak üzere, her türlü okul ve buna benzer öğretim ve eğitim kurumları kurma, denetleme ve yönetme ile buralarda kendi dilini serbestçe kullanma ve dinsel ayinlerini serbest bir biçimde yerine getirme hakkı bulunmaktadır. Lozan'ın 41. maddesine göre ise, Yunanistan, Müslümanların önemli bir oranda yaşadığı yerleşim birimlerinde azınlık mensuplarının ana dilleriyle öğretimlerini sağlamak üzere gerekli kolaylıkları gösterecek; ancak bu okullarda Yunanca'nın öğretimini zorunlu kılabilir¹⁷.

Yunanistan'ın eğitim alanındaki uygulamaları genel olarak değerlendirildiğinde, azınlığın oluşturduğu organların eğitim kurumlarının yönetimi ve denetlenmesi konusundaki yetkilerinin zaman içinde kısıtlanması ve bu kurumlar üzerindeki devlet denetimi ve vesayetinin artırılmasıyla azınlığın eğitim alanındaki özerkliğinin büyük oranda ortadan kaldırıldığı ve azınlığın "kendi öğrenim kurumlarını kurma ve yönetme" hakkının ihlal edildiği; okullarında izlenecek müfredat ve ders kitapları, Türkçe derslerin öğretimini yapacak azınlık mensubu öğretmenler ile azınlık okulları konularında yaşama geçirilen çeşitli uygulamalarla azınlık eğitiminin düşük düzey ve kalitede olmasına yol açtığı ve azınlığın anadilde eğitim hakkının kısıtlandığı ve özellikle 30 yılı aşkın bir süredir zorunlu eğitimin 9 yıl olmasına rağmen, azınlık nüfusunun %20'sinin halen ilkokul mezunu bile olmadığından hareketle, azınlığın eğitim alanındaki sadece pozitif haklarının değil, aynı zamanda negatif haklarının da gerçekleşmediği söylenebilir. Nitekim bu konudaki ihlallere ve kısıtlamalara birçok

¹⁷ Aykoç, Emre , a.g.t..., s. 445 .

insan hakları raporunda da değinilmekte ve Yunanistan'ın bu konudaki uygulamaları sık sık eleştiri konusu yapılmaktadır¹⁸.

Sonuç olarak, eğitim alanındaki tüm bu uygulamalarının, Lozan Antlaşması'nın 39., 40. ve 41. maddelerine; Yunan Sevri'nin 7., 8. ve 9. maddelerine; MSHS'nin 27. maddesine; BM Ulusal veya Etnik, Dinsel ve Dilsel Azınlıklara Mensup Kişilerin Hakları Bildirgesi'nin 2.1, 2.2, 4.3 ve 4.4 maddelerine; İHAS'a ekli 1 Numaralı Protokolün 2. maddesine; AGİT 1990 Kopenhag Belgesi'nin 32.2, 34. paragraflarındaki yükümlülüklerine aykırı olduğu ve Ulusal Azınlıkların Eğitim Haklarına İlişkin Lahey Tavsiyeleri ile çeliştiği söylenebilir¹⁹.

¹⁸ Cin, Yunanistan'daki Müslüman..., s. 214.

¹⁹ Öksüz, Hikmet, "(Batı Trakya Türkleri(Makaleler))", KaraM Yayınları, Çorum, 2006.

2.BÖLÜM

2.TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİNİN BATI TRAKYA'YA YANSIMASI

Osmanlı Devleti'nin vatan kaybettiği süreçte Batı Trakya, önce Bulgaristan tarafından daha sonra Yunanistan tarafından işgal edilmiştir. Bölge nüfusunun %85'i'nin türk olmasına rağmen bu keyfi ve mantığa aykırı durum büyük Avrupa devletlerinin destek ve himayesi ile gerçekleşmiştir. Ayrıca o dönemde yaşanan askeri, ekonomik, ve toplumsal şartlar Batı Trakya'nın Türkiye'den koparılmasını kolaylaştırmıştır²⁰.

Yunanistan'ın Türklere karşı tutumunu belirleyen genelde üç temel etmen olduğu ifade edilebilir: Yunanistan'ın uluslararası antlaşmalar ve bu antlaşmalarla B. Trakya Müslüman Türk halkına karşı çeşitli yükümlülüklerle girmesi; Türkiye-Yunanistan ikili ilişkileri; Yunanistan'ın iç dinamikleridir. Birincisi itibarıyla, Yunanistan Türk halkının antlaşmalardan kaynaklanan haklarını çoğu zaman engellemiş ve/veya asgari düzeyde uygulamıştır. İkincisi açısından, yukarıda da bahsedildiği üzere, ilişkilerin iyi olduğu zamanlarda -ki üç dönem vardır: 1930'lar, 1950'ler ve 1990'lar, özellikle 2000 sonrası- Yunanistan'ın azınlık politikası da genel manada olumlu; ilişkilerin kötü olduğu zamanlar ise Türk azınlığın baskı altında ve haklarının gasp edildiği dönemler olmuştur²¹.

İlişkilerin daha çok hasmane olduğu hatırd tutulduğunda, Türk azınlığın da ne durumda olduğu anlaşılmaktadır. Son unsur, Yunanistan iç dinamikleri, yani Yunanistan'ın kendi iç gelişmeleri ve siyasi kişileridir. Bu bağlamda, Yunanistan iç savaşı (1944-48), Cunta yönetimi (1967-74), A. Papandreu iktidarı Türk azınlık üzerinde olumsuz politikaların yürütüldüğü dönemler olmuşturlardır.

²⁰ Börklü,Yılmaz,Meşkure, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Takip Ettiği Dış Türkler Politikası", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Doktora Tezi, Konya,1999.

²¹ Öksüz,Hikmet, "(Batı Trakya Türkleri(Makaleler))",KaraM Yayınları, Çorum, 2006.

Örneğin Türkiye'nin Kıbrıs harekâtıyla, Yunanistan Türklerin üzerindeki baskısını artırmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) kuruluşu ve A. Papandreu'dan dolayı iki ülke ilişkilerin bozuk olması, Türkler üzerinde baskıları dayanılmaz hale getirmiştir. Örneğin, ilandan 5 gün sonra İnhanlı köylülerinin toprakları ellerinden alınarak Yunanlılara dağıtılmıştır. Sudan sebeplerle ağır para cezaları verilmiş, işkencelerde ölümler yaşanmış, yurtdışı diploma denkliklerinde zorluklar çıkarılmış, Türkler B. Trakya dışına çıkarılarak eritmeye çalışılmıştır. 1990'ların ikinci yarısından itibaren ikili ilişkiler iyi olmakla birlikte bu, B. Trakya Türklerinin durumuna fazlaca yansımamıştır. B. Trakya meselesi de artık Türkiye-Yunanistan düzleminden çıkarak, Avrupa düzlemine oturmuştur²².

5-7 Şubat 2007 tarihleri arasında bölgeyi ziyaret eden Yunanistan Dışişleri Bakanı Dora Bakoyani, amaçlarının B. Trakya'nın çok kültürlü yapısını korumak olduğunu ve eşit vatandaşlık ilkesinden taviz verilmeyeceğini belirterek azınlık ilişkilerinde yeni bir sayfa açacakları vaadinde bulunmuştur. İlk kez bir Yunan başbakanı bölgeyi ziyaret etmiştir. Başbakan Y. Papandreu, 17-18 Şubat 2011'deki ziyaretinde sorunları çözme niyetini belirtmiştir. Ne yazık ki söylemler ile uygulamalar birbirini tutmamaktadır. Bu ziyaret, Yunanistan'ın genel politikasında fazlaca bir değişikliğe yol açmamıştır. Son dönemlerde, ikili ilişkilerin iyi olmasının bir neticesidir ki, Türkiye'nin de B. Trakya Türklerine ilgisi artmıştır. Türkiye'den çeşitli siyasi liderlerin yanısıra hükümet yetkilileri düzeyinde ziyaretler gerçekleştirilmiştir²³.

²² Oran, Türk-Yunan..., s. 445.

²³ Ayhan, Halis, "BATI TRAKYA TÜRK AZINLIĞININ HUKUKİ VE SİYASİ SORUNLARININ ASİMİLASYON POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE TAHLİL", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Ekim, 2014.

3.BÖLÜM

3. TÜRKİYE’NİN BATI TRAKYA POLİTİKASI

3.1. 1945-1950 Yunanistan İç Savaş Yılları

2. Dünya Savaşının bitimiyle birlikte başlayan Soğuk Savaş döneminde Yunanistan genel olarak Türkiye’de yaşayan Yunan azınlığının durumundan memnundu. 16 Aralık 1945 tarihinde, Türkiye hakkında bir seri makale yayımlayan Yunanistan’ın Akropolis gazetesinde bu görüşü onaylayan neşriyat yapıldı. Gazetede yapılan neşriyatlarda, özellikle Yunanlıların Türkiye’de hala okulları ve kiliseleri iyi teşkilatlandırılmış 40 cemaate sahip olduklarını ve Türk Hükümeti’nin tamamen sosyal mahiyette olan bu eserlerin gelişimlerine engel olmak şöyle dursun bunlara yardım ettiği yazılmıştı. Yazıda ayrıca, “*Yunanlılar Türkiye’de kanun himayesinde çalışıyorlar*” ifadesine yer verilmişti²⁴.

Buna karşılık, Yunanistan’daki Türk azınlığı, özellikle Yunan İç Savaşı’ndaki komünist çetelerin faaliyetleri nedeniyle zor durumdaydı. Bu çete hareketlerinin özellikle Türk-Yunan sınırındaki etkisiyle, Müslüman halk artan bir sayıyla sınırı geçerek Türkiye’ye göç etmekteydi. 1945 yılı sonlarında Batı Trakya, Yunan İç Savaşı’nda Komünist EAM kuvvetlerinin denetimine girmişti ve yaklaşık 25.000 Türk Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştı. İç Savaş sırasında Batı Trakya Türkleri, genellikle Yunan Merkezi Hükümeti’ni desteklemiş ve komünist güçlere karşı çeşitli birliklerde görev almışlardı. Hükümete olan bu sadakat komünist çetelerin saldırılarının Batı Trakya Türklerine yönelmesine neden oldu²⁵.

1946 yılında Yunanistan’daki iç savaş daha da şiddetlenerek devam ediyordu. 1946 Kasımında çete hareketlerinin Batı Trakya Türklerini nasıl etkilediği, dönemin Edirne Valisi Saracettin Saraç’tan gelen, Nevrosya, Altunkaraağaç, Dimitoka ve

²⁴ Öztürk,İbrahim Mert, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960) , Tarih okulu dergisi, Eylül,2014.

²⁵ Öztürk,İbrahim Mert, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960) , Tarih okulu dergisi, Eylül,2014.

Sokullu kasabalarına saldırı haberleriyle kendisini gösteriyordu. Yaşanan çatışmalar Yunan halkın bile Türk sınırlarına kaçma olasılığını ortaya çıkarmıştı²⁶.

1947 yılına gelindiğinde Batı Trakya Türkleri için başka sorunlar da gündemdeydi. Her ne kadar Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkiler olumlu yönde ilerlese de Batı Trakya Türkleri sadece çetelerden değil hükümetin politikalarından da mağdur olmaya başlamışlardı. Konuyla ilgili Türk basınından gelen bir haber durumun kötüye gittiğini gösterir nitelikteydi. Tasvir gazetesinin 30 Ocak 1947 tarihli yazısına göre Türkiye'nin Truman Doktrini kapsamında ABD'den alacağı 500 milyon dolarlık kredi görüşmeleri Yunanistan'da olumlu karşılanmamıştı. Birçok Yunanlı, savaş dışında kalmış bir Türkiye'ye savaşa girmiş bir Yunanistan'dan daha fazla ve kolay bir şekilde kredi verilmesini sindirememiş ve Trakya ve Makedonya'da Türklere karşı yapılan kötü muameleler başlamıştı. Yazıya göre, Trakya'da Türklere karşı yapılan hareketler sonucunda ölümler meydana geliyordu. Ancak bu iddia kanıtlanmış değildi ve Türk azınlığın esasen komünist saldırılar sonucunda kayıplar verdiği görüşü hâkimdi²⁷.

Bunu destekleyen haberler Edirne Valiliği'nden gelmeye devam ediyordu. Vali Saraç'ın bildirdiğine göre 1947 yılının Şubat ayında çete hareketleri Türk köylerini yaşanmaz hale getirmişti. Özellikle Gümülcine, İskeçe ve Drama'da çeteler köyleri basarak hayvanları ve yiyecekleri gasp etmişlerdi. Bununla birlikte Dedeoğlu ve Sapçılı arasında ikamet eden Türklerin ilk fırsatta anayurda iltica edecekleri şeklinde haberler geliyordu. Güç durumunda kalan Batı Trakya Türkleri Türk Hükümeti'ne başvurmuşlar ve bu konuda Yunan Hükümeti ile ortak önlemler alınmasını istemişlerdi. Ancak bu istekler ve Türk Hükümeti'nin resmi bir açıklamada bulunmaması, Türkiye'nin Yunanistan'daki karışıklıklardan yararlanarak bölgeyi ele geçirmek istediği yolunda haberlerin yayılmasına yol açtı. Bunun sonucunda dönemin Türk Dışişleri Bakanı Hasan Saka, 4 Eylül 1947 tarihli TBMM toplantısında, Visöz Patris adlı Yunan Komünist Partisine ait bir gazetede çıkan bu haberleri yalanladı ve Türk Hükümeti'nin Batı Trakya'nın durumu ile yakından

²⁶ M. Murat Hatipoğlu, "Yunanistan'da Etnik Gruplar ve Azınlıklar", Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1999, s. 27

²⁷ Hatipoğlu, a.g.e, s. 27

ilgilendiğini ve Yunan Hükümeti ile de temaslar içerisinde olduğunu ancak Batı Trakya ile ilgili siyasi emeller beslemediklerini vurguladı. Buna ek olarak Ağustos 1947’de Türkiye’nin Gümölcine Konsoloslüğundan alınan raporda Yunan Hükümeti’nin gereken her tedbiri aldığı yolunda bilgi edindiklerini ve bu yönden Türkiye’nin Yunan Hükümeti ile ortak bir harekete girmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığını belirterek, Yunan hükümetine teşekkürlerini sundu²⁸.

1948 yılı başlarında Batı Trakya Türklerinin Türkiye’ye göçleri artmış ve Türkiye Hükümeti de konuya olan ilgisini arttırmıştı. 1948 Şubatı’nda durumla ilgili olarak dönemin Türkiye Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak, İstanbul’da Türk ve yabancı basın mensuplarına verdiği demeçte şunları söyledi: “Yunanistan’daki hadiselerden dolayı, bu hadiselerin cereyan ettiği yerlerdeki kesif Türk halkı canlarını kurtarmak için memleketimize sığınıyorlar. Vatanımıza gelip barınanların sonra tekrar memleketlerine dönmelerinde bir mahzur görmüyoruz. Bu suretle memleketimize gelmek isteyenlere vize verilmektedir.” Türk Hükümeti de Batı Trakya Türklerine en azından Türkiye’ye sığınmaları konusunda kolaylıklar sağlıyordu. Görülmekteydi ki Yunanistan’daki Türk azınlığın durumu hayli zordu, ancak Yunan İç Savaşı yıllarında bu durumun Yunan Hükümeti’nden dolayı değil, Yunanistan’daki siyasi istikrarsızlık ve iç savaştan kaynaklandığı anlaşılmaktaydı. Hatta Yunan Hükümeti’nin azınlık politikaları ve bu konuda aldıkları kararlar olumluydu. Örnek olarak, Şubat 1948’de Anadolu Ajansından verilen bir habere göre, Batı Trakya Türk mebuslarının başvurusu üzerine Yunan Hükümeti’nin verdiği bir kararla, Atina Radyosu bundan böyle Türkçe yayın da yapacaktı. Türkçe yayın, 15 Mart 1948’de başlayacak ve günde iki defa yayınlanacaktı²⁹.

1948 yılında iki ülkedeki azınlıklarla ilgili hükümetler arasında da görüşmeler yapılmıştı. Nisan ayında iki ülke dışişleri bakanları bir araya gelmiş ve çeşitli konuları ele alırken azınlıklar hakkında da görüşmüşlerdi. Görüşmelerden sonra Necmettin Sadak, Yunan gazetecilere bir basın toplantısı düzenlemişti. Bu toplantıda azınlıklar konusuna değinen Sadak, Türkiye’deki Yunan azınlığı ile ilgili olumlu açıklamalarda bulunmuş ve yaşam koşullarının iyiliğinden bahsetmişti. Sadak

²⁸ Öksüz, Hikmet, “(Batı Trakya Türkleri(Makaleler))”, KaraM Yayınları, Çorum, 2006.

²⁹ Ümit Kurtuluş, Batı Trakya’nın Dünü Bugünü, Sincan Matbaası, Ankara 1979, s. 50.

konusmasında; “Azınlık okulları hakkındaki şeyler doğrudan doğruya Türk Devletini alâkadar eder, bunun teferruatı hakkında malûmatım yoktur. Bununla beraber İstanbullu Rumların okullarından çok memnun olduklarını katiyetle ifade edebilirim. Temenni edelim ki Yunanistan'daki Türk okulları da aynı derecede normal olarak ve aynı imtiyazlardan faydalanarak çalışsınlar” sözleriyle bir bakıma Yunanistan Hükümetini uyarmaktan da geri kalmamıştı. Ancak o yıllarda Batı Trakya'daki Türk okullarıyla ilgili ciddi şikâyetlere rastlanmamaktaydı³⁰.

3.2. 1950-1955 Yunanistan İç Savaş Sonrası

Şubat 1949'da, Mareşal Alexandros Papagos'un ordu komutanı olmasıyla Yunanistan'da çetelere karşı sert tedbirler alınmış, iç savaş sona yaklaşmıştı. ABD'nin desteği ve Yugoslavya'nın da 1948'de Rusya ile arasının bozularak Kominform'dan çıkarılması ve komünist çetelere yardımı kesmesi üzerine başlayan kararlı operasyonlar sonrasında 16 Ekim 1949'da Komünist Parti radyosundan yapılan açıklamayla ateşkes kararı alındı³¹.

Bu durum Batı Trakya Türklerinin de rahat bir nefes almasını sağlamıştı. Bununla birlikte, 1940'lı yılların sonları ve 1950'lerin başları Yunan Hükümeti'nin Türk azınlığına belli haklar verdiği yıllardı. Mesela 16 Haziran ve 28 Eylül 1949 tarihlerinde çıkan iki Kral İradesi ile Türk Cemaat Yönetim Kurulları 3 yılda bir yapılacak seçimlerle seçilebilecekti. Bundan önce bu kurullar Yunan Hükümeti tarafından atanıyordu ve bu durum Türk Cemaatinin özgür idaresiyle yöneticilerini seçmesini engelliyordu. Ancak belirtmek gerekir ki Yunanistan'ın aldığı bu karar 1949'da Türk Hükümeti'nin Yunan azınlığı için aynı meyanda aldığı bir karar sonrası gelmişti. Burada Lozan kararlarındaki karşılıklılık ilkesine net bir örnek görülüyordu. Yunanistan'da çıkan kararlarla birlikte ilk Türk Cemaat seçimleri 22 Ocak 1950 yılında yapıldı³².

³⁰ Öztürk,İbrahim Mert, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960) , Tarih okulu dergisi, Eylül,2014.

³¹ Oran, a.g.e, s. 73

³² Öztürk,İbrahim Mert, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960) , Tarih okulu dergisi, Eylül,2014.

Batı Trakya Türklerini etkileyen başka bir olumlu adım ise 20 Nisan 1951’de Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan Kültür Antlaşmasıydı. İki tarafın da birbirine çeşitli burslar vermeleri ve okul kitaplarındaki yanlışlıkları düzeltmeleri gibi konuları karara bağlayan antlaşma bir ‘Daimi Muhtelit Komisyon’ kurulmasını da öngörüyordu. Antlaşmanın Batı Trakya Türkleri açısından en büyük faydası Türkiye’den Batı Trakya’ya gönderilen Türk öğretmenler olmasıydı. Ancak bu antlaşma daha çok üniversite seviyesinde konuları kapsadığından dolayı Batı Trakya’da çözümlenemeyen orta öğretim sorunlarını ortadan kaldırmaktan uzaktı³³.

Türkiye-Yunanistan ilişkileri sıcak bir şekilde devam ederken Yunan Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos’un 1952 Ocağı sonunda gerçekleştirdiği Türkiye ziyareti sırasında karşılıklı dostluk ve birlik mesajları vardı. Bu ziyaret Türk basınında ilgiyle karşılanırken çıkan bazı yazılar Yunan dostluğuna şüphe ile yaklaşıyordu ve bu şüphelerin önemli nedenlerinden biri Yunanistan’daki Türklerin durumuydu. Örnek olarak Hikmet Bayur, 30 Ocak 1952 tarihli Kudret’teki yazısında Yunanistan’daki Türklerin ekonomik hayatı konusunda Yunan Hükümeti’nin el altından da olsa baskı uyguladığını iddia ediyor ve bunun neticesinde Yunanistan’da yaşayan Türklerin gitgide yoksullaşıp ellerinde bir şey kalmamış vaziyette Türkiye’ye göç etmeye zorunlu bırakıldıklarını söylüyordu. Bayur, çözüm olarak şu öneriyi getiriyordu: *“Türk bankaları Batı Trakya’da gerektiği ölçüde çalışmalıdırlar ve Yunan Hükümeti bunu teşvik bile etmelidir, çünkü ora Türklerinin hoşnutluk ve refahının TürkYunan dostluğu üzerinde sanıldığından fazla tesiri vardır.”* Türk basınının Yunanistan’daki Türklerle ilgili şüpheleri devam ediyordu ve Türk kamuoyunda Yunan Hükümeti’nin Batı Trakya Türk azınlığıyla ilgili olumlu adımlar atması bekleniyordu³⁴.

Genel olarak bakıldığında, Türk-Yunan ilişkilerinin iyi yönde seyrettiği 1950-1955 yılları arasında bazı şikâyetler ve Yunan Hükümeti’nin Batı Trakya Türkleri ve Türk kamuoyunda hoşnutsuzluk yaratan uygulamalarının yanı sıra Batı Trakya Türkleri için olumlu gelişmelerin de olduğu, biz nebze de olsa rahat sayılabilecekleri

³³ Aydın Ömeroğlu, Belgeler ve Olaylar Işığında Bilinmeyen Yönleriyle Batı Trakya Türkleri ve Gerçek, Avcı Ofset, İstanbul 1994, s. 57.

³⁴ Ümit Kurtuluş, Batı Trakya’nın Dünü Bugünü, Sincan Matbaası, Ankara 1979, s. 55.

yıllardı. Esas sorunlar Kıbrıs meselesinin de uluslararası bir kriz şeklinde ortaya çıktığı 1955 yılıyla birlikte başlayacaktı³⁵.

3.3. 1960- 1990 Dönemi

1956 yılından itibaren Batı Trakya Türkleri üzerindeki baskılar artarak devam etmiştir. Yunanistan'ın Batı Trakya Türklerine yönelik siyasetin temel amacı, bölgedeki Türkleri göçe zorlamak şeklinde olmuştur. Bu arada Türkiye'nin göçmenlere serbest geçiş vizesi vermesi Batı Trakya'daki birçok köyün boşalmasına neden olmuştur. Bu durum Yunanistan'ın göç siyasetine hizmet etmiş ve Türkiye'nin Batı Trakya Türklerine yönelik herhangi bir program geliştirmediğini ortaya koymuştur.

1967 yılında Yunanistan'da rejimin değişmesiyle Cunta Rejimi gelmiştir. Cunta Rejimi döneminde, Batı Trakya Türkleri üzerindeki baskılar daha da artmıştır. Cunta Rejimi, Türkçe adların kullanılmasını fiilen yasaklamıştır. Yunan Resmi Gazetesi'nin 1972 yılı 194. sayısında çıkan 1260/ 1972 sayılı yasa ile şehir, köy ve benzeri yerlerin haberleşme, yazışma, basın ve teşkilatlarda eski adlarının kullanılması hapis veya para cezası yaptırımına bağlanarak yasaklanmıştır³⁶. Yunanistan'ın Batı Trakya Türkleri üzerindeki diğer bir politikası, "Türklüklerini unutturmak" üzerine olmuştur. Yunan tezine göre, Batı Trakya'dakiler Türk değil, Müslüman'dır ve Lozan'da da Müslüman olarak geçmektedir. Bu durum daha sonraki yıllarda da Türkiye ve Yunanistan arasında sorun olmaya devam etmiştir. 1968 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında "azınlık sorunu" görüşülmek üzere Türk-Yunan İşbirliği Karma Komisyonu toplandı. Bu komisyonun çalışmaları sonucunda 21 Aralık 1968 tarihinde bir Protokol imzalandı. Protokol'de, azınlık eğitiminin iyi çalışmasıyla ilgili, dilin kullanılması, okul kitapları, ders araç ve gereçleri gibi bazı konular düzenlenmiştir.³⁷

³⁵ Öztürk,İbrahim Mert, "Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960) , Tarih okulu dergisi, Eylül,2014.

³⁶ Oran, a.g.e, s.77.

³⁷ Cebecioğlu, a.g.e., s.109.

Yunanistan, özellikle Türkiye ile ilişkileri kötü olduğu dönemlerde Batı Trakya Türkleri üzerindeki baskıyı arttırmıştır. Kıbrıs olayı bunun en açık örneğidir. Yunanistan, her Kıbrıs sorunundan sonra Batı Trakya Türkü'nü sindirmeye çalışmıştır³⁸. Yine Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Yunanistan, Kıbrıs'ın acısını Batı Trakya Türkü'nden çıkarmıştır. Böylece Batı Trakya ile Kıbrıs birbirine bağlı iki sorun haline gelmiştir. Kıbrıs sorunuyla birlikte ilişkilerin gerildiği 1970'li yıllarda Türkiye'den gelen öğretmen ve kitaplara da engel olunmuştur. Okullara Türk öğretmenler yerine, Pomakları eğitmek için kurulan SÖPA (Selanik Özel Pedagoji Akademisi) mezunları atanmıştır³⁹. Bununla birlikte, Batı Trakya'da hem Türkçe çıkan gazete ve dergiler, hem de Türkiye'den gelen basılı, görsel-işitsel yayınlar üzerindeki yasaklar 1994 yılına kadar devam etmiştir⁴⁰. Türkiye zaman zaman Yunanistan'ın bu tavrına karşı Türkiye'deki azınlıklara Lozan'daki karşılıklılık ilkesinin uygulanacağını açıklasa da, tavrı dış güçlerin de baskısıyla genelde taviz şeklinde olmuştur. 1971 yılında Heybeliada Ruhban Okulu'nun kapatılmasına kadar bu tavizler devam etmiştir. Yine de Heybeliada Ruhban Okulu dış baskı unsuru olarak Türkiye'nin önünde bir sorundur⁴¹.

1974 yılından 1991 yılına kadar Yunanistan'da hükümet düzeyinde baskıcı tedbirler devam etmiştir. Yunanistan'ın, özellikle dernekler ile ilgili tutumu, Batı Trakya'daki Türklük bilincini bastırma şeklinde gelişmiştir. Yunanistan Lozan Barış Antlaşması'nın 39. maddesini ihlal ederek 1971 yılında çıkardığı Dernek Yasası'yla, adlarında Türk sıfatı olan derneklerin tüzüklerini onaylamamıştır⁴². 1990'lı yıllardan itibaren ise, Lozan Barış Antlaşması'nda "Türkiye'deki Gayrimüslim Azınlık" ve "Yunanistan'daki Müslüman Azınlık" ibareleri kullanıldığı için Yunanistan, ülkesinde Türk azınlığın bulunmadığını iddia etmiştir. Bu gerekçeyle Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği ve İşkeçe Türk Birliği gibi adında Türk sıfatı bulunan dernekler kapatılmıştır. Vatandaşlıktan atılmayı sağlayan 1955 tarihli ve 3370 sayılı

³⁸ Toprak, Serap, "Türk-Yunan Siyasi İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu", DergiPark, Haziran, 2014.

³⁹ Oran, a.g.e., s.67.

⁴⁰ Oran, a.g.e. s.72.

⁴¹ Toprak, Serap, "Türk-Yunan Siyasi İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu", DergiPark, Haziran, 2014

⁴² Oran, a.g.e. , s.80.

vatandaşlık yasası da başka bir sorun olmuştur. İlgili yasa, Türk azınlığı ülkeden tamamen çıkarma amacını gütmektedir. Yasa, “başka soydan olup ülkeye geri dönme niyeti olmadan Yunanistan topraklarını terk edenlerin” vatandaşlıktan çıkarılmasına izin vermektedir. Oysa Amerika Birleşik Devletleri’nin 1990 yılı Yunanistan Raporu, Yunanistan’da sürgün cezasının anayasaya aykırı olduğunu ve bulunmadığını belirtmiştir. Keza raporda, etnik olarak Grek olmayanların bu yolla vatandaşlıktan çıkarılmaları “sürgün” olarak nitelendirilmiştir⁴³. Bununla birlikte yasanın ilgili maddesi, Haziran 1998 tarihinde kaldırılmıştır⁴⁴.

3.4 1990-2002 Koalisyon Döneminde Türkiye’nin Batı Trakya Türkleri Politikası

1980’li yılların başlarında Atina’nın “ülkede Türk bulunmadığı” gerekçesiyle Gümülcine’deki Türk derneklerini kapatma yoluna gitmesinin ardından Türk azınlık “29 Ocak Direnişi” olarak da ifade edilen 29 Ocak 1988’de kitlesel gösterilerle bu durumu protesto etmiştir. Yunanistan’ın azınlığın etnik kimliğini yok sayan tutumuna paralel olarak azınlığı “Türk” olarak tanımlamaları gerekçesiyle Dr. Sadık Ahmet ve İbrahim Şerif’in tutuklanması yeni protesto gösterilerine yol açmıştır. Bu durum, 1990’lı yıllara girildiğinde Batı Trakya Türkleri konusunun fiili kriz oluşturması nedeniyle Türkiye’nin politikalar üretmesini beraberinde getirmiştir. Zira Batı Trakya Türklerinin bu dönemde etnik kimliğin inkârı, müftülerin seçimi, eğitim, vatandaşlıktan çıkarılma, yasak bölge uygulaması gibi bir dizi sorunu mevcuttur. Dolayısıyla 1990’lı yıllarda Türkiye’nin Batı Trakya Türkleri politikasının azınlığın sorunları üzerinde yoğunlaştığı belirtilebilir⁴⁵.

Türkiye, Demirel hükümetiyle birlikte Türk azınlığın sorunlarının devam etmesine rağmen, Yunanistan ile Ege, Kıbrıs ve Batı Trakya Türkleri başlıklı sorunların görüşülerek çözülmesi noktasında çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Şubat 1992’de iki ülkenin Başbakanı’nın Davos’ta bir araya gelmesinin ardından kısmen bir diyalog ortamı canlanmış ve meselelerin tümünün görüşülmesi konusunda taraflar

⁴³ Oran, a.g.e., s.85.

⁴⁴ Toprak, Serap, “Türk-Yunan Siyasi İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu”, DergiPark, Haziran, 2014.

⁴⁵ Özlem, Kader, “Türkiye’nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014” Bursa, 2016.

mutabık kalmıştır⁴⁶. Bu bağlamda, AGİK zirvesi için Helsinki'ye giden Demirel Yunan Başbakan Miçotakis ile görüşmüşse de zirvede Kıbrıs meselesi ele alınmış, Batı Trakya Türkleri konusu ise geri planda kalmıştır.

1993 yılı itibarıyla Türkiye'den gönderilen ders kitaplarının azınlık okullarında okutulmaması, bunun yerine Atina'nın Yunan uzmanlarca hazırlanan kitapları Türk azınlığa dayatması Ankara'nın ve Batı Trakya Türklerinin tepkisine yol açmıştır. Batı Trakya Türk milletvekilleri Yunanistan'a bu tutumundan vazgeçmesi çağrısında bulunurken, Türk azınlık ise Şubat ayının başlangıcından itibaren boykot eylemi gerçekleştirmiştir.⁴⁷

Eylem boyutunda Türkiye'nin ders kitaplarının yanı sıra azınlığa dini hizmetler noktasında da yardım sağlama uğraşında olmuştur. Ne var ki Yunan yetkililer bu konuda da güçlük çıkarmıştır. Örneğin Şubat 1993'te Ramazan ayı vesilesiyle Batı Trakya'daki Türk cemaatine bilgi vermek üzere Yunanistan'a gönderilen 4 din adamının sınır dışı edilmesi Ankara'nın tepkisine yol açmış ve Ankara'daki Yunanistan Maslahatgüzarı Bakanlığa çağrılarak olay kınanmıştır. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada ise gönderilen din adamlarının azınlığın özel daveti üzerine bu ülkeye gittikleri ifade edilerek Yunan makamlarının bu davranışının anlayışla karşılanamayacağı belirtilmiştir⁴⁸.

Yunanistan'da 10 Ekim 1993'te gerçekleştirilen genel seçimlerde yüzde 3'lük ülke barajının uygulanması nedeniyle Türk azınlık Atina'ya milletvekili gönderememiş ve temsil sorunu yaşanmıştır. Yunanistan'ın Türklerin temsilci göndermesini engellemek için partilere ve bağımsız adaylara yönelik uygulamaya koyduğu yüzde 3'lük ülke barajı, azınlığı siyasi açıdan sıkıştırma hedefi taşımıştır. Zira Türklerin nüfus oranları gerekçesiyle yüzde 3'ü aşamayacağını bilen Atina yönetimi, bu suretle bir Türk'ün milletvekili olabilmesi için Yunan partileri bünyesinden aday olmasını zorunlu hale getirmiştir. Böylece çoğunluk Yunan partileri vekil olacak Türk adaylarını kendisi belirlemiş ve kendi istekleri

⁴⁶ Özlem, Kader, "Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014" Bursa,2016.

⁴⁷ Oran, a.g.e, s.85.

⁴⁸ Özlem, Kader, "Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014" Bursa,2016.

doğrultusunda hareket eden kişinin toplumu temsil etmesini istemiştir. Seçimlerden 1,5 ay sonra Batı Trakya Türklerinin siyasi durumu gündemiyle azınlık lideri Dr. Sadık Ahmet'i Çankaya'da kabul eden Süleyman Demirel, *“Batı Trakya Türklerinin iki ülke arasında köprü oluşturduğunu”, “Türkiye'nin Yunanistan ile iyi ilişkiler kurmak istediğini” ve “Batı Trakya Türklerine tanınan hakların aynı oranda iki ülke ilişkilerine de yansıtacağını”* söylemiştir⁴⁹.

Türkiye'nin Batı Trakya Türklerinin sorunlarına yönelik izlediği politika 1994 yılında da aynı çizgide devam etmiştir. Nisan 1994'te İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Aga'nın “Yunan adaletine hakaret ettiği” ve “sahte müftülük yaptığı” gerekçesiyle 23 ay hapis cezasına çarptırılmasının ardından 658 Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel kısa bir süre sonra Çankaya'da Gümülcine ve İskeçe'nin seçilmiş müftüleriyle bir araya gelmiştir. Demirel görüşmede Türkiye'nin Lausanne Barış Antlaşması'na dayanarak Batı Trakya Türk azınlığının haklarını koruma yönünde kararlı olduğunu bildirmiş ve bu konuda azınlık yöneticilerine güvence vermiştir.⁶⁵⁹ Ayrıca TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından oluşturulan bir Heyet 1994 yılı içerisinde Türk azınlık mensuplarının yargılandığı iki davaya katılarak konuyla ilgili TBMM'ye ayrıntılı iki rapor sunmuşlardır⁵⁰.

1996 yılı itibarıyla Türk-Yunan ikili ilişkileri Ege adaları ve Kıbrıs ölçeğinde oldukça gergin bir dönem geçirmiştir. Ocak ayı sonlarında Kardak kayalıkları nedeniyle iki ülkenin savaşın eşiğine gelmesi ilişkilerin gündemini doğrudan Ege Denizi'ne endekslemiştir⁵¹. Ancak söz konusu krizin, Türk-Yunan ilişkilerinde daha önce yaşanan makro ölçekli krizlerde görüldüğü gibi Batı Trakya Türkleri üzerinde baskı oluşturmuştur. Kardak krizinden yaklaşık bir ay sonra 29 Şubat 1996'da Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kurulu üyelerini Çankaya'da konuk eden Cumhurbaşkanı Demirel, görüşme sırasında yaptığı açıklamada *“Türkiye ve Yunanistan'da yaşayan azınlıkların iki ülke arasında birer dostluk köprüsü*

⁴⁹ Bekir Yüksel Hoş, “Balkanlarda Türk Azınlığı Ders Notları”, Trakya Üniversitesi, Balkan Araştırma Enstitüsü, Edirne, 2018.

⁵⁰ Faruk Sönmezoglu, a.g.e., s. 347.

⁵¹ Faruk Sönmezoglu, a.g.e., s. 349.

oluşturduğuna inandıklarını” belirtmiş ve “azınlıkların Türkiye ve Yunanistan arasında bir güven ortamı yaratılmasına önemli katkıda bulunacağını” söylemiştir⁵².

1997 yılı itibarıyla Ankara-Atina ekseninde ilişkiler daha çok terör konu başlığında yoğunlaşırken Türkiye, Yunanistan’ı PKK terör örgütüne destek vermekle suçlamıştır. Taraflar arasında ikili ve çok taraflı platformlarda liderler zirvesi yapılmışsa da genel konu başlığı mevcut gerginliğin ortadan kaldırılmasına yönelik atılacak adımlar olmuştur. 1998 yılında ise Ege adaları, Kıbrıs ve silahlanma konuları ikili gündemi oluşturmuştur. Bununla birlikte Haziran 1998’de Atina yönetimi on binlerce Türk’ü “vatansız” durumuna düşüren Vatandaşlık Kanunu’nun 19. maddesini iptal etmiştir⁵³. Bu olumlu gelişmeye karşın, 5 Kasım 1998’de İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Aga Selanik Üst Mahkemesi’nce 8 ay hapis cezasına çarptırılırken⁶⁸⁷, Mart 1999’da da 1927’de kurulan İskeçe Türk Birliği Yunan İstinaf Mahkemesi’nce kapatılmıştır⁵⁴.

1999-2002 arası dönemde Türk-Yunan ilişkilerinde yaşanan gelişmeler azınlık üzerinde kısmi bir iyileşme sağlamışsa da sorunların tamamen ortadan kalkmadığı, bilakis azınlığın etnik kimliğinin tanınması, din ve eğitim gibi ana meselelerde Atina’nın geri adım atmadığı görülmektedir.

3.5. 2002’den Günümüze Ak Parti Dönemi Türkiye’nin Batı Trakya Türkleri Politikası

1999 yılında Türk-Yunan ilişkilerinde başlayan yakınlaşma süreci Ak Parti iktidarı döneminde de sürdürülmeye çalışılmıştır. Ak Parti’nin 3 Kasım 2002’de yapılan seçimleri kazanmasının hemen ardından o dönem sadece Genel Başkan sıfatını taşıyan Recep Tayyip Erdoğan, 18 Kasım’da Yunanistan’a ziyarette bulunmuştur. Erdoğan’ın seçim sonrası dönemde ikinci dış ziyaretini Yunanistan’a yapması yakınlaşma sürecinin devam edeceği yönünde algılanmıştır.⁷⁰⁴ Ak Parti iktidarının ilk yılında Türkiye’nin AB üyelik süreci ve Kıbrıs konuları çabaları ön plana çıkarken Ankara, AB üyeliğinde önemli bir kilometre taşı olan Kıbrıs

⁵² Ayın Tarihi, 29 Şubat 1996. Ayrıca bkz. “Temsilcilerimiz Döndüler”, İleri, 8 Mart 1996, Sayı: 835.

⁵³ Özlem, Kader, “Türkiye’nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014” Bursa, 2016.

⁵⁴ Oran, a.g.e., s.86.

konusunda Atina ile çözüm yolları üzerinde diyalog içinde bulunmuştur. Bu bağlamda, BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın Kıbrıs meselesine ilişkin Annan Planı'nı gündeme getirmesi tarafları denkleme daha aktif yapmıştır. Dolayısıyla iki ülke arasındaki yakınlaşma süreci “düşük politika” konularından Kıbrıs gibi “yüksek politika” konularına geçme aşamasına gelmiştir⁵⁵.

Öte yandan, Başbakan Erdoğan'ın Haziran 2003'te AB-Batı Balkanlar Zirvesi'ne katılmak için gittiği Selanik'te Atatürk'ün evini ziyaret etmesi ve Batı Trakya Türk azınlık temsilcilerini kabul etmesi⁵⁶ Türkiye'nin azınlık konusunu denklemin dışında tutmadığını göstermektedir. Görüşmede Erdoğan, Batı Trakya Türkleri temsilcilerinden azınlığın son durumuna dair ilk elden bilgi almıştır. Söz konusu durum Cumhurbaşkanı Sezer'in Ekim 2003'te Malezya'daki İKÖ Zirvesi'nde “Türkiye'nin Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı hakkındaki tüm görüşlerinin desteklenmesi”⁵⁷ kararını temin etmesinde somut olarak görülmektedir. Esasen bu dönemde Batı Trakya Türkleri konusunun genel gündemin kısmen arka sıralarında kalmasında Ankara-Atina hattında yüksek politikayı ilga eden konu başlıklarının daha öncelikli olarak ele alınması etkili olmuştur. Bu dönemde Yunan yetkililer de Batı Trakya'ya yönelik geçmiş yıllarda yapılan ayrımcılıklar nedeniyle azınlığın gönlünü kazanmaya çalışmıştır. Örneğin seçim kampanyası sırasında Gümülcine'de konuşma yapan Dışişleri Bakanı Papandreu, Batı Trakya Türklerine ayrımcı muamele yapıldığını belirterek “sizler de her Yunanlı ile aynı haklara sahipsiniz. Farklılıklarınız bizim için tehdit değildir, korku nedeni değildir” ifadelerini kullanmıştır⁵⁸.

Başbakan Erdoğan'ın 8 Mayıs 2004'te Gümülcine ziyaretinde soydaşlara ilettiği mesaj, Türkiye'nin Ak Parti iktidarı döneminde Batı Trakya Türkleri politikasının ana çerçevesini oluşturmuştur. Atina'daki temaslarının ardından Batı Trakya'ya

⁵⁵ Emre Aykoç, “2000'li Yıllarda Türkiye-Yunanistan İlişkileri”, XXI. Yüzyılda Türk Dış Politikasının Analizi, der. Faruk Sönmezoğlu, Nurcan Özgür Baklacioğlu, Özlem Terzi, Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 476.

⁵⁶ “Başbakan Erdoğan Azınlık Temsilcileri ile Görüştü”, Gündem, 27 Haziran 2003, Sayı:328; “Erdoğan Atatürk'ün Evinde”, Hürriyet, 21 Haziran 2003.

⁵⁷ Ayın Tarihi, 18 Ekim 2003.

⁵⁸ Özlem, Kader, “Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014” Bursa,2016.

geçen Erdoğan, 51 yıl sonra Gümülcine'yi ziyaret eden ilk Türk Başbakanı olmuştur⁵⁹.

Türkiye, mevcut azınlık sorunları hususunda Yunanistan ile ilişkilerde yakalanan olumlu grafik nedeniyle söz konusu sorunları baskın bir şekilde gündeme getirmeme eğiliminde olmuş ve azınlık sorunlarının çözümünde İsmail Cem'in Dışışleri Bakanlığı döneminde benimsenen metodu takip etmiştir⁶⁰.

Öte yandan, Türkiye'nin Batı Trakya Türkleri politikasını değıştirdiğini ileri sürmek mümkün gözükmemektedir. Erdoğan'ın söylemlerindeki vurgu azınlık sorunlarının çözümünde metodolojik değışikliği ifade etmekte olup politikanın ana hatları korunmuştur⁶¹.

Eylem boyutunda Türkiye'nin Batı Trakya Türklerine yönelik yaklaşımına bakıldığında somut bir değışiklik dikkat çekmemektedir. 2000'li yılların ilk yarısında Türkiye Batı Trakya Türklerine ders kitabı göndermeye devam ederek azınlığa desteğini sürdürmüştür. İKÖ zirvelerinde Batı Trakya hususunda Yunanistan'ın aleyhine çıkarılan kararlar da söz konusu desteğin uluslararası boyutunu oluşturmaktadır. Ayrıca azınlığın etnik kimliği hususunda verdiği mücadelede de aynı tutumunu sürdürmüştür. Örneğin, 13 Ocak 2005 tarihinde Yunanistan'da Yüksek Mahkeme'nin milli güvenlik gerekçesiyle adında "Türk" ifadesi bulunan derneklerin faaliyet göstermeyeceğine yönelik tesis ettiği kararın⁷¹⁴ ardından İskeçe Türk Birliği'nin kapatılmasının gündeme gelmesi Türkiye'nin tepkisine yol açmıştır. 19 Ocak'ta Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Namık Tan gelişmeleri "kaygı verici" olarak nitelemiş ve hukuk sürecinin netleşmesini beklediklerini açıklamıştır.⁷¹⁵ Yunan Yargıtayı'nın gerekçeli kararını açıklamasının ardından ise Bakanlık Sözcüsü Namık Tan, söz konusu kararın "BM, Avrupa Konseyi, AGİT ve AB'nin temel insan hak ve özgürlükleri alanında yerleşmiş normları ve standartlarıyla bağdaşmadığını"

⁵⁹ "Erdoğan, Gümülcine'de Türk Soydaşlar Tarafından Coşkuyla Karşılandı", Milliyet, 8 Mayıs 2004.

⁶⁰ Özlem, Kader, "Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014" Bursa,2016.

⁶¹ Özlem, Kader, "Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014" Bursa,2016.

belirterek “kararda hukuki mülahazalardan çok siyasi saiklerin ön plana çıktığını” vurgulamıştır⁶².

Türkiye’nin AB üyelik süreci nedeniyle Patrikhane’ye bağlı olarak Heybeliada Ruhban Okulu’nun açılması ile azınlığın 2005 ve 2006 yıllarında sıkça vakıf malları konusu gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Atina’nın Brüksel aracılığıyla Ankara’ya Patrikhane konusunda adımlar attırmak istemiştir. Türk tarafında Ruhban Okulu’nun açılabilmesine yönelik politik cevaplar verilmişse de Batı Trakya’daki soydaşların durumundaki gelişmeler dikkat alınarak ve AB’nin çifte standartlı davrandığı ileri sürülerek hareket edildiği gözlenmiştir. 24 Ağustos 2005’te TBMM’de Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından kendisine sunulan soru önergesine yanıt veren Abdullah Gül, *“azınlık vakıf mallarına tanınmasını istediği ayrıcalıklar nedeniyle Türkiye’ye baskı yapan AB’nin aynı hassasiyeti Yunanistan için göstermediğini, Batı Trakya Türk azınlığına yönelik tutumun gerek AB normlarına, gerekse Yunanistan’ın yükümlülüklerine uymadığını”* söylemiştir⁶³. Dolayısıyla Türk hükümetinin mütekabiliyet çerçevesinde hareket ettiği, Yunan tarafından da bazı adımlar atılmasının istendiği anlaşılmaktadır. “Yunanistan’ın yükümlülüklerine uymadığını” belirten Abdullah Gül’ün söz konusu ifadesi, AİHM’nin İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Aga’nın müftülüğünü tanımayan Yunanistan’ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin din ve vicdan özgürlüğüyle ilgili 9. maddesini ihlal ettiği hükmüne varmasıyla bir kez daha tescillenmiştir.

2007 yılı içerisinde Başbakan ve Dışişleri Bakanları düzeyinde KEİ Zirvesi, New York’ta BM Genel Kurul Toplantısı ve İpsala’da doğalgaz nakil hattı açılışı gibi çeşitli vesilelerle ikili temaslarda bulunulmuşsa da söz konusu görüşmelerde Batı Trakya Türkleri konusu öncelikli bir gündem teşkil etmemiştir. Buna karşın Aralık 2007’de dönemin Dışişleri Bakanı Ali Babacan tarafından Atina’ya düzenlenen ziyaret kapsamında Türk-Yunan ilişkilerinin genel durumu ele alınırken Babacan’ın Atina temaları sonrasında Batı Trakya’ya giderek soydaşlarla görüşmesi ve bölgede

⁶² Özlem, Kader, “Türkiye’nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014” Bursa, 2016

⁶³ Ali Hüseyinoğlu, “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Yunanistan Azınlık Politikasındaki Süreklilik ve Değişimlerin Batı Trakya Üzerindeki Yansımaları”, II. Uluslararası Batı Trakya Türkleri Araştırmaları Kongresi, ed. Özkan Hüseyin-Feyyaz Sağlam, 27-29 Ocak 2007, Münih/Almanya, Batı Trakya Türkleri Araştırma Merkezi Yayınları:14, Nisan 2008, s. 105.

verdiği mesajlar azınlık konusunun baskın bir şekilde kamuoyunda yer bulmasını sağlamıştır. Babacan Gümölcine’de Türk azınlık okulu olan Celal Bayar Lisesi’ni ziyaret ederken, kurumsal muhataplar olarak azınlığın siyasi, dini ve sivil toplum örgütü temsilcileriyle bir araya gelmiştir⁶⁴.

2010 yılında Yunanistan’da başlayan ekonomik kriz ikili ilişkiler gündeminde azınlıklar konusunu kısmen geri plana itse de Ahmet Hacıosman, Ocak 2011’de Erzurum’da gerçekleşen Kış Olimpiyatları’nda Papandreu ile Erdoğan’ın bir araya geldiklerinde azınlık konusunun da ele alındığını belirtmektedir⁶⁵.

Batı Trakya Türklerinin yıllar içerisinde kronikleşen Vatandaşlık Kanunu, Yasak Bölge, Kamulaştırma, Ekonomik İzolasyon, Ehliyetler gibi sorunlarına yönelik uluslararası baskı nedeniyle sembolik adımlar atan Atina yönetimi, azınlığın doğrudan kimliğini hedef alan politikalarında ise taviz vermemiştir. Batı Trakya Türklerine yönelik özellikle 1991 yılı ve sonrasında sembolik açılımlarda bulunan Yunan hükümetleri, azınlığın etnik kimliğinin inkârı, din ve eğitim alanlarında karşılaştığı sorunlar için tezlerinde ısrarcı olmuştur. Atina yönetimi bir taraftan meseleyi kendi içişleri kapsamında görerek Lausanne Barış Antlaşması’nı ve Türkiye’yi meselenin dışında tutmuş, diğer taraftan çeşitli önlemler alarak azınlığın toplumsal yaşamını şekillendirmek istemiştir. Bu çerçevede, ilk olarak 2007 yılında gündeme getirilen ancak Ocak 2013’te revize edilerek uygulamaya konulan “240 İmam Yasası”, Batı Trakya Türklerinin doğrudan dini hayatını hedef almıştır⁶⁶.

⁶⁴ Özlem, Kader, “Türkiye’nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014” Bursa,2016.

⁶⁵ Oran, a.g.e., s.90.

⁶⁶ Özlem, Kader, “Türkiye’nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014” Bursa,2016.

SONUÇ

Batı Trakya Türkleri, hukuki varlıkları Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan ikili antlaşmalar ve uluslararası antlaşmalarla garanti altına alınmasına rağmen, haklarını kullanamamaktan doğan birçok sorun yaşamaktadır. Tarihi, hukuki ve demokratik haklarından Yunanistan'ın tutumu yüzünden yoksun bulunmaktadır. Yunanistan sadece ikili antlaşmaları değil, AB üyesi olarak imzaladığı uluslararası antlaşmaları da yerine getirmemektedir. Açıkçası Türkiye'nin Yunanistan'ın bu keyfi tavrı karşısında sorunun çözümüne yönelik bir çalışması da yoktur. Oysaki Yunanistan uluslararası platformlarda Lozan'a aykırı olmasına rağmen, Fener Rum Patrikhanesi'nin Ekümenik isteğini ve Heybeliada Ruhban Okulu'nun yeniden açılması gerektiğini her fırsatta dile getirmektedir. Türkiye ise, Batı Trakya Türklerinin sorunlarını Avrupa gündemine taşıyamamaktadır. Türkiye'nin, kendi topraklarında yaşayan azınlıkların haklarını her geçen gün genişletmesi ve Batı Trakya Türklerinin sorunlarını görmezden gelme eğilimi Türkler üzerindeki baskıların artması ve hakların ihlal edilmesi konusunda Yunanistan'ı daha da cesaretlendirmektedir. Yapılması gereken Yunanistan'ın ikili ve uluslararası antlaşmalarda tanıdığı Batı Trakya Türklerine ait hukuki hakları yerine getirmesi için Türkiye'nin daha aktif bir siyaset izlemesidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Arı, Tayyar, Uluslararası İlişkiler Teorileri, 3. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.
- Armaoğlu, Fahir, 20. Yüzyıl Siyasî Tarihi, Cilt 1-2: 1914-1995, Genişletilmiş 14. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Cin, Turgay, Yunanistan'daki Türk Azınlığın Hukuki Özerkliği, Orion Kitabevi, Ankara, 2009.
- Davutoğlu, Ahmet, Stratejik Derinlik, 37. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul, 2009.
- Oran, Baskın, Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları 2, Ankara, 1986.
- Özlem, Kader, "Türkiye'nin Balkan Türkleri Politikası 1991-2014" Bursa,2016.
- Öksüz,Hikmet, "*(Batı Trakya Türkleri(Makaleler))*",KaraM Yayınları, Çorum, 2006.
- Sönmezoğlu, Faruk, Türkiye-Yunanistan İlişkileri ve Büyük Güçler – Kıbrıs, Ege ve Diğer Sorunlar, Der Yayınları, İstanbul, 2000.

Tezler ve Makaleler:

- Aykoç,Emre, "2000'li Yıllarda Türkiye-Yunanistan İlişkileri", XXI. Yüzyılda Türk Dış Politikasının Analizi, der. Faruk Sönmezoğlu, Nurcan Özgür Baklacioğlu, Özlem Terzi, Der Yayınları, İstanbul, 2012.
- Aydın Ömeroğlu, Belgeler ve Olaylar Işığında Bilinmeyen Yönleriyle Batı Trakya Türkleri ve Gerçek, Avcı Ofset, İstanbul 1994.

-Ayhan,Halis, “BATI TRAKYA TÜRK AZINLIĞININ HUKUKİ VE SİYASİ SORUNLARININ ASİMİLASYON POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE TAHLİLİ”,Dumlupınar Üniversitesi,Sosyal Bilimler Dergisi, Ekim, 2014.

-Börklü,Yılmaz,Meşkure, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Takip Ettiği Dış Türkler Politikası”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Doktora Tezi, Konya,1999.

-Batı Trakya Azınlığı,”İnsan Hakları ve Belgeleri”,Batı Trakyalılar Derneği, Şafak Matbaası, Ankara.

-Toprak, Serap, “Türk-Yunan Siyasi İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu”,DergiPark,Haziran,2014.

-Öztürk,İbrahim Mert, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960) , Tarih okulu dergisi, Eylül,2014.

-Ümit Kurtuluş, Batı Trakya’nın Dünyu Bugünü, Sincan Matbaası, Ankara 1979.

- Bekir Yüksel Hoş, “Balkanlarda Türk Azınlığı Ders Notları”, Trakya Üniversitesi,Balkan Araştırma Enstitüsü, Edirne,2018.

İnternet Kaynakları:

-(<https://www.batitrakya.org/bati-trakya/bati-trakya.html>) (Ocak-2019)

- <http://www.bttdd.org.tr/bati-trakya/tarihi.html> (Ocak-2019)

- Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi, Büyük Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.528340a95b08a9.11625208, (Ocak-2019)

-Cumhuriyet Gazetesi, <http://www.cumhuriyetarsivi.com/> (Ocak-2019).

- <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/56014> (Ocak-2019)